SEHL BİN MUHAMMED (Es-Su'lûkî)

Nişâbûr'da yetişen Şafiî mezhebi fıkıh âlimlerinden. Künyesi Ebû Tayyib olup, adı Sehl bin Muhammed bin Süleymân bin Hârûn bin Mûsâ bin Îsâ bin İbrâhîm es-Su'lûkî eş-Şâfiî'dir. Sehl bin Muhammed, fıkıh ilminde imâm olup, mes'elede müctehid idi. Nişâbûr'da müftîlik yapmıştır. Sehl bin Muhammed, 387 (m. 997) senesi, Muharremin yirmiüçüncü Cum'a akşamı vefât etti. Fakat vefât târihinde ihtilâf vardır. 402 (m. 1011) senesinde vefât etti diyen âlimler de vardır.

Sehl bin Muhammed hazretleri; babasından edeb, fıkıh ve hadîs ilmini öğrendi. Ayrıca Ebü'l-Abbâs el-Esâm, Ebû Ali Hamid el-Hirevî, Ebû Amr bin Nüceyd ve birçok âlimden ilim öğrendi ve hadîs-i şerîf dinledi. Kendisinden ise; Hâkim Ebû Abdullah, Hâfız Ebû Bekr el-Beyhekî, Muhammed bin Sehl, Ebû Nasr eş-Şazyâhıy ve birçok âlim ilim öğrendi ve hadîs-i şerîf rivâyet etti.

Sehl bin Muhammed, din ve dünyâ bilgilerinde söz sahibiydi. Zamanının bütün âlimleri, onun büyük âlim ve imâm olduğunda ittifâk etmişlerdi. İlim ve ameli çok olduğu için, kendisine "Şems-ül-İslâm" İslâmın güneşi denilmiştir. Ebû Tayyib, babasının vefâtından sonra ders vermeye başladı. İlim meclisine, beşyüzden fazla büyük âlim gelirdi. Ebû Tayyib öyle bir zât idi ki, daha kendisine suâl sorulmadan cevâbını söylerdi. Ebû Tayyib vefât edince, talebeleri Nişâbûr'dan ayrılıp çeşitli memleketlere gidip, oralarda İslâm bilgilerini öğrettiler.

Sehl bin Muhammed için, Abdülazîz bin Abdülmelik "Ben çok yer dolaştım. Fakat Sehl gibi bir zât göremedim." Ebû Âsım el-Abbâdi "Sehl bin Muhammed imâm, edeb sahibi, fakîh, kelâm âlimi ve nahiv âlimi idi" Ebû İshâk, "Sehl fakîh, edîb idi. Âlimler ondan çok istifâde ettiler." Hâkim ise, "O fakîh, edîb, Nişâbûr müftîsi ve müftî oğlu müftî bir zât idi" demiştir.

Hâfız Esîr-üd-dîn Ebû Abdullah Menâkıb-i Şafiî adlı eserinde "Sehl bin Muhammed çok büyük âlim idi. İnsanlara çok faydası oldu. Asrının İmâm-ı Şafiî'si idi. Eğer İmâm-ı Şafiî hazretleri görseydi onu çok sever üstün tutardı" demektedir.

Abdülvâhid el-Lahmî şöyle anlatır: Sehl bin Muhammed'in gözleri ağrıyordu. Bu sırada, da birçok âlim, huzûruna ilim öğrenmek için geliyorlardı. Ebû Abdurrahmân es-Sülemî, Sehl bin Muhammed'in huzûruna gelerek, "Ey imâm, senin gözlerin kendi yüzünü bir görseydi, ağrı diye bir şey kalmazdı" dedi. Sehl hazretleri bu sözü duyunca sevindi ve tebessüm etti.

Sehl bin Muhammed hazretlerinin Ebüdderdâ'dan (radıyallahü anh) rivâyet ettiği hadîs-i şerîfte Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) "Ey insanlar! Biliniz ki hilm, yumuşak huylu olmaya çalışmakla elde edilir. İlim âlimden işitilerek öğrenilir. Kim hayrı isterse, ona verilir. Kim şerden (kötülükten) kaçarsa ondan korunmuş olur" buyurmuştur.

Sehl bin Muhammed buyurdu ki; "Zamansız işe başlıyan kendini sıkıntıya sokar."

“Bir işin tamamı yapılamazsa, hepsinden vazgeçmemelidir. Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm), “Size emrettiklerimi gücünüz yettiği kadar yapınız” buyuruyor.”

“Sıkıntılı zamanda, insan, dostlarına muhtaçtır.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) El-Bidâye ven-nihâye cild-11, sh. 324

2) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-4, sh. 393

3) Tehzîb-ül-esmâ vel-lüga cild-1, sh. 238

4) Vefeyât-ül-a’yân cild-2, sh. 435

5) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 172